

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 13.12.1971, sp. zn. 11 Tz 73/71, ECLI:CZ:NS:1971:11.TZ.73.1971.1

Číslo: 30/1972

Právní věta: Ukládá-li soud ochranné léčení, musí ve smyslu § 72 odst. 4 tr. zák. vždy rozhodnout o způsobu jeho výkonu, tj. zda se vykoná v léčebném ústavu nebo ambulantně. Ambulantně lze za podmínek § 72 odst. 4 věta druhá tr. zák. vykonat každé ochranné léčení, tedy nejen ochranné léčení protialkoholní.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 13.12.1971

Spisová značka: 11 Tz 73/71

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Alkohol, Ochranné léčení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 12 odst. 1

§ 105 odst. 2

§ 116 odst. 1

§ 116 odst. 3

§ 351

§ 352

§ 353

§ 36 odst. 2

§ 57 odst. 1

§ 72 odst. 1

§ 72 odst. 4 141/1961 Sb. § 2 odst. 5

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 30/1972 sb. rozh.

Ukládá-li soud ochranné léčení, musí ve smyslu § 72 odst. 4 tr. zák. vždy rozhodnout o způsobu jeho výkonu, tj. zda se vykoná v léčebném ústavu nebo ambulantně.

Ambulantně lze za podmínek § 72 odst. 4 věta druhá tr. zák. vykonat každé ochranné léčení, tedy nejen ochranné léčení protialkoholní.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 13. 12. 1971 sp. zn. [11 Tz 73/71.](#))

Rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 31. 3. 1971 sp. zn. 7 Ta 25/71 byla obviněná J. J. zproštěna podle § 226 písm. d) tr. ř. z obvinění, že

16. 12. 1970 v prodejně Efekt v Praze 1, Jungmannova ul. čp. 20, odcizila svetr v hodnotě 180 Kčs, čímž měla spáchat přečin proti majetku v socialistickém vlastnictví (správně proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví) podle § 3 odst. 1 písm. a) zák. č. 150/1969 Sb. Podle § 72 odst. 1 tr. zák. jí bylo uloženo, aby v doprovodu svého manžela (který tuto povinnost na sebe dobrovolně vzal) navštěvovala pravidelně psychiatrické oddělení OÚNZ v místě bydliště.

Proti tomuto rozsudku podal generální prokurátor ČSR ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. stížnost pro porušení zákona. Vytýká v ní předně, že obsah rozsudku, jak podle protokolu o hlavním líčení byl vyhlášen, není v souladu s písemným vyhotovením rozsudku. Další pochybení je v tom, že vyšetření duševního stavu obviněné bylo provedeno jen jedním znalcem psychiatrem, což je v rozporu s ustanovením § 116 odst. 1 tr. ř. Zprošťující výrok se proto opírá o neúplně zjištěný skutkový stav. Konečně je po názoru stížnosti pro porušení zákona vadný i výrok o vyslovení o ochranném léčení podle § 72 odst. 1 tr. zák., pokud jím bylo obviněné uloženo, aby „navštěvovala pravidelně psychiatrické oddělení OÚNZ v místě svého bydliště za doprovodu svého manžela, který tuto povinnost na sebe dobrovolně bere“. Generální prokurátor navrhl proto postupovat podle § 268 odst. 2, § 269 odst. 2 a § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud ČSR vyslovil, že napadeným rozsudkem byl porušen zákon, tento rozsudek zrušil a věc vrátil obvodnímu soudu pro Prahu 1 k novému projednání a rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud ČSR před rozhodnutím o stížnosti pro porušení zákona nechal obvodním soudem uvést do souladu obsah protokolu o hlavním líčení s obsahem písemného vyhotovení rozsudku. Stalo se tak postupem podle § 57 odst. 1 tr. ř. Z usnesení samosoudce obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 25. 11. 1971, jímž byl opraven protokol o hlavním líčení konaném v této věci 31. 3. 1971, se podává, že napadený rozsudek byl vyhlášen shodně s obsahem jeho písemného vyhotovení. Tak byla odstraněna vada vytýkaná stížností pro porušení zákona na prvním místě.

Nejvyšší soud poté přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu uvedeném v § 267 odst. 1 tr. ř. Shledal, že jím, jakož i řízením, jež mu předcházelo, zákon porušen byl.

Na podkladě obhajoby obviněné, přednesené při hlavním líčení konaném 5. 3. 1971, že není zcela duševně zdráva, obvodní soud učinil dotaz na Psychiatrickou léčebnu v Praze Bohnicích, kde obviněná údajně byla léčena. Z vyjádření této léčebny zjistil, že obviněná byla v léčebně hospitalizována od r. 1962 do r. 1970 celkem čtyřikrát (vždy po několik týdnů), že u ní šlo o stavy zmatenosti s převažujícími projevy deprese a dezorientovanosti.

Obvodní soud na podkladě tohoto vyjádření správně rozhodl vyšetřit duševní stav obviněné.

Je-li třeba vyšetřit duševní stav obviněného, přiberou se k tomu vždy dva znalci z oboru psychiatrie (§ 116 odst. 1 tr. ř.), protože v takovém případě jde vždy o objasnění skutečnosti zvláště důležité (§ 105 odst. 2 tr. ř.). Tímto předpisem, který platí i v řízení o přečinech, se však obvodní soud neřídil, když k vyšetření duševního stavu obviněné přibral pouze jednoho znalce psychiatra, a to MUDr. E. P., která při hlavním líčení konaném 31. 3. 1971 podala nález a posudek o duševním zdraví obviněné do protokolu mj. i na základě poznatků z hospitalizace obviněné ve zmíněné léčebně, kde znalkyne jako lékařka - psychiatricka působí.

Jestliže důkaz o duševním stavu obviněné nebyl proveden způsobem předepsaným trestním řádem, nemůže být vzat jako podklad k posouzení rozpoznávacích a ovládacích schopností obviněné (§ 12 odst. 1 tr. zák.); proto skutkový stav řízením, které předcházelo napadenému rozsudku, nebyl ve směru posléze uvedeném náležitě objasněn (§ 2 odst. 5 tr. řádu).

Již proto bylo třeba toto porušení zákona vyslovit a napadený rozsudek zrušit. Na obvodním soudu bude, aby řízení doplnil příbráním ještě druhého znalce – psychiatra a potom znovu posoudil, jsou-li dány v daném případě u obviněné podmínky uvedené v § 12 odst. 1 tr. zák.

Obvodní soud pochybil i výrokem podle § 72 odst. 1 tr. zák. Podle tohoto ustanovení trestního zákona soud uloží ochranné léčení mj., jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný.

Znalkyně dr. E. P. uvedla, že obviněná s ohledem na duševní poruchu (amentní stav se stavy zmatenosti a dezorientace) měla při spáchání činu vymizelé rozpoznávací schopnosti. Doporučila nařízení ambulantní léčby (preventivně), aby se předešlo podobným činům. Tedy podklady pro posouzení, zda pobyt obviněné na svobodě je nebezpečný, nejsou úplné.

Pobyt na svobodě pachatele trestného činu (přečinu), který pro nepřičetnost není trestně odpovědný, bude nebezpečný tehdy, jestliže takový pachatel vzhledem ke své duševní poruše je nebezpečný zájmům chráněným trestním zákonem, popř. zájmům chráněným zákonem o přečinech. Projevy duševní choroby mohou být namířeny proti různým zákonem chráněným zájmům (např. mohou se soustřeďovat na ohrožování osob, majetku, a to různými formami jako žhárstvím, ničením, odcizováním, na činy výtržnického charakteru, proti mravnosti apod.); přitom s ohledem na osobu pachatele a konkrétní projevy jeho choroby mohou tyto útoky být různé intenzity.

Nebezpečnost pobytu na svobodě osoby, která spáchala čin jinak trestný, avšak pro nepřičetnost není trestně odpovědná, nemusí proto vždy znamenat, že uložené ochranné léčení je u ní třeba vykonávat jedině v uzavřeném ústavu. Podle § 72 odst. 4 tr. zák. se ochranné léčení vykonává zpravidla v uzavřeném ústavu; lze-li však vzhledem k povaze choroby a léčebným možnostem očekávat, že účel léčení splní i léčení ambulantní, může soud nařídit tento způsob léčby. Ukládá-li soud ochranné léčení, musí tedy vždy ve smyslu § 72 odst. 4 tr. zák. rozhodnout o jeho způsobu, tj. zda se bude vykonávat v léčebném ústavu nebo ambulantně.

Podle § 116 odst. 3 tr. ř. shledají-li znalci u obviněného příznaky jeho nepřičetnosti nebo zmenšené přičetnosti, vysloví se zároveň o tom, zda je jeho pobyt na svobodě nebezpečný. Protože podle ustanovení § 72 odst. 4 tr. zák. je třeba rozhodnout zároveň o způsobu ochranného léčení, je růzností podmínek v něm uvedených modifikována i potřeba zjišťovat, jaké jsou projevy duševní poruchy obviněného, zejména z toho hlediska, které zájmy chráněné v trestním zákoně mohou být obviněným ohroženy nebo poškozeny a v aspoň jaké přibližné intenzitě; současně je třeba zjišťovat konkrétní možnosti léčení obviněného. Podklady k rozhodnutí o podmínkách, jakož i o způsobu vykonávání ochranného léčení lze opatřit především výslechem znalců. V těchto směrech je proto třeba i dokazování v projednávané věci doplnit.

Konečně lze souhlasit i s výtkou stížnosti pro porušení zákona o vadnosti výroku o vysloveném ochranném léčení obviněné, pokud mimo určení způsobu léčení (tj., že bude vykonáno ambulantně) byly stanoveny ještě další podmínky, totiž aby obviněná „v doprovodu svého manžela, který tuto povinnost na sebe současně bere, navštěvovala pravidelně psychiatrické oddělení OÚNZ v místě svého bydliště“.

Léčebný režim v rámci ochranného léčení, ať je vykonáváno v ústavu nebo ambulantně, neurčuje blíže soud, ale příslušné zdravotnické zařízení tak, aby byl plněn jeho účel. V případě, že obviněný se

nebude při ambulantním způsobu ochranného léčení podrobovat stanovenému léčebnému režimu, popř. s ohledem na stav a vývoj duševní poruchy tak sám nebude schopen činit, bude to zpravidla svědčit o tom, že povaha jeho choroby brání splnění účelu ochranného léčení tímto způsobem (tj. ambulantně) a v takovém případě může soud změnit léčení ambulantní v léčení ústavní (§ 72 odst. 4 věta druhá tr. zák.); toho lze dosáhnout postupem podle § 351 až § 353 tr. ř. per analogiam.

Třetí osoba může být dobrovolně nápomocna tomu, na němž se vykonává ochranné léčení ambulantně, při dodržování úkonů v rámci stanoveného léčebného režimu; nemůže být v tomto směru však zavazována výrokem o ochranném léčení a jeho způsobu.

Bylo proto třeba porušení zákona ve shora uvedeném rozsahu vyslovit a napadený rozsudek zrušit. Na obvodním soudu bude, aby věc znovu projednal a rozhodl; přitom se bude řídit výše uvedenými pokyny a pokud v tomto rozsudku byly vysloveny právní názory, bude jimi vázán (§ 270 odst. 4 tr. řádu.). Vzhledem k posudku znalkyně bude konečně třeba, aby obvodní soud uvážil, nejsou-li dány podmínky uvedené v § 36 odst. 2 tr. ř. o nutné obhajobě.